

84(2=411,2)6

ЖС 743

Б. Житков

**БОЛУШ
КЕЛИП ЈАТ**

Горь
* б...

25199

КЕРАМИКА

P2
Ж 74

Б. Ж И Т К О В

БОЛУШ КЕЛИП ЈАТ

Алтай тилге С. Чунижеков кбчүрген

Түрпө
* БИЗНЕСКА *

Груктары О. Демидованык

ГОРНО-АЛТАЙСКИЙ
КНИЖНЫЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО
1954

1955
25/99 ✓
М.И. ✓

84(2=4+1.2)/6-4

ЖС 743

5-ЖБ-БКУ

ТОШТО

Кышкыда талай тонуп калган. Балыкчы-колхозчылар ончолоры тошту суудан балыктаарга тергендилер. Олор бойлорыла кожо шүүндер алып алала, балыктаарга атандылар. Балыкчы Андрей ле онын уулы, Володя, база барды. Олор сүреен ыраак баргылады. Айландыра кайдаар ла көрзөн, тоштоң өскө неме жок. Андрей нөкөрлөриле ончозынаң ыраак барды. Олор тошто ойдыктар жазайла, оноор шүүндерин божотты. Күн айас болгон, ончолоры сүүнчилү, омок болдылар. Володя десе шүүннен балык чыгарарга

болужып, көп балык тудулганына сүрекей сүүнип турды. Удаган жок тоштың үстінде чук чогул салган тонгон балыктар жаткылады.

— Болор, жанар ой жеде берди — деп, Володянын адазы айтты.

Je ончолоры Андрейди токтодып, бүгүнче коноло, эртен тура база балыктаар дешти. Энгирде ажанып

алала, тондорына оронуп чанактарынын, үстине уйуктаарга жаттылар. Володя жылу болзын деп, адазына жуук жадып алала, терең уйуктай берди.

Түнде кенетийин Володянын адазы турала, кыйгырды:

— Нөкөрлөр, турыгар! Көрсөөр, кандый салкын! Жеткер болбозын!

Ончолоры туруп чыгала, ары-бери жүгүришип турды.

— Бисти нениң учун жайкап туры? — деп, Володя кыйгырды.

— Жеткер! Бис турган тошты салкын үзе соголо, талай жаар агызып барат! — деп, адазы кыйгырды.

— Узе соккон! Узе соккон! — деп улус кыйгырыжып, чуркуражып турдылар.

— Өлдибис! — деп кем де кыйгырды.

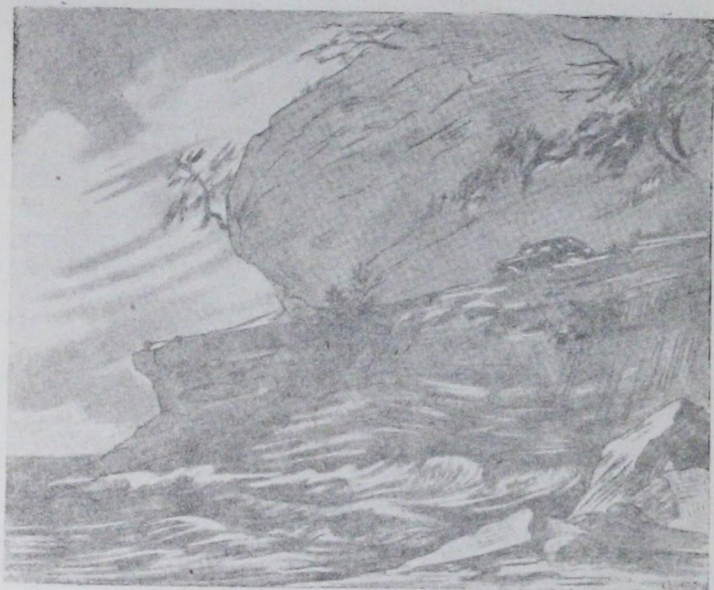
Володя бу табышты угуп, ыйлай берди. Түште салкын там ла тыгып, толкулар тоштың үстине чыгып турды. Айландыра десе жагыс ла талай болгон. Андрей эки агашты колбоштыра буулайла, мачта этти. Онын бажына кызыл чамча буулайла, флаг эдип тургузып салала, кайда-кайда пароход көрүнөт эмеш пе деп ончолоры көрүп турды. Коркыганына бир де кижинин курсак жири күүни жок болды. Володя чанактың үстине жадып алган күн көрүнөр болор бо деп, теңерини аяктап жатты. Володя булут таркай берген жерле самолёттын учуп баратканын кенетийин көрүп ийеле:

— Самолёт! Самолёт! — деп кыйгырып ийди.

Ончолоры кыйгырыжып, бөрүктериле жагып турды. Самолёттон таар түжүп келди. Ондо азык ла база «Кунукпагар. Болуш келип жат!» деп, бичиген бичик бар болгон.

Бир частын бажында пароход келеле, улусты, чанактарды, аттарды ла балыктарды жууп апарды.

Сегис балыкчынын тошло апарганын порттын начальниги угала, ологго болуш жетирерге, самолёт ло пароход ийген. Лётчик десе балыкчыларды табала, радио ажыра пароходтын капитанына барар жолды айдып берген.

КӨЧКӨ

Валя деп кызычак балык жип отурала, кенетийин балыктын сөөгине карыла берди. Энези кыйгырды:

— Калаштын кадарын түрген жи!

Же эш неме болбоды. Валянын көстөрининг жажы агып турды. Ол эрмектенип болбой, жаңыс ла кыркылдап, колдорула жагып турды.

Энези коркый береле, доктор алдыарга жүгүрди. Доктор десе төртөн беристе кире жерде жаткан. Энези оныла телефонло куучындажала, түргөн келигер деп айтты.

Доктор бойынын капкы темирлерин тургуза ла жууп алала, автомобильге отурып алып, Валяга болуш жетирерге атанды.

Жол сууны жараттай болгон. Бир жанында талай, экинчи жанында жылым кайыр таштар. Автомобиль сүрекей түргөн баратты.

Доктор Валя керегинде сүреен коркып турган.

Кенетийин бир жылым таш оок таштарга оодыла береле, жолды туй бөктөп ийди. Онон ары барар арга жок болды.

Барарга эмди де ыраак болгон.

Же доктор жойу да болзо, барар деп шүүди.

Кенетийин кийин жанында машинанын табыжы угулды, шофёр кайра көрөлө, айтты:

— Доктор, эмеш сакып алыгар, болуш келип жат!

Грузовой машина мендеп келеткен эмтир. Ол, таштарла буудакталып калган жерге жеделе, токтой берди. Машинадан улус түшкиледи. Олор соордыратан машинаны ла резинадан эткен трубаларды грузовой машинадан түжүргилейле, трубалардын бир учын талайга суктылар.

Соордыратан машина иштей берди. Ол машина сууны талайдан труба соорып, экинчи труба жаар божодып турган. Ол трубадан суу жаан ийде-күчле чыгара тееп тургай. Суу сүреен тыг тееп чыгып турган, суунын күчине кыймыктанып, тыркырап турган

трубаны улус жүк арайдаг ла тудуп турдылар. Ол трубаны, бек темир тактаныг үстине эрейле, сууны трубала көчкөлөп түжеле, корумдалып калган таштар жаар ууландырдылар. Пушкадаг суула адып тургандый болды. Суу корумга жаан ийде-күчтү тийип, балкашты ла таштарды талай жаар апарып турды.

— Түрген, атаналы! — деп, доктор шофёрго кыйгырды.

Шофёр машиназын ичкерилетти. Доктор Валяга једип келеле, бойынын капкыларын чыгарып алала, кызычактын тамагынаг сөөкти чыгарып ийди.

Онын кийининде доктор јолды көчкө канайда буудактаганын ла суу соордыратан машина көчкөни канайда јайлатканы керегинде Валяга куучындаг берди.

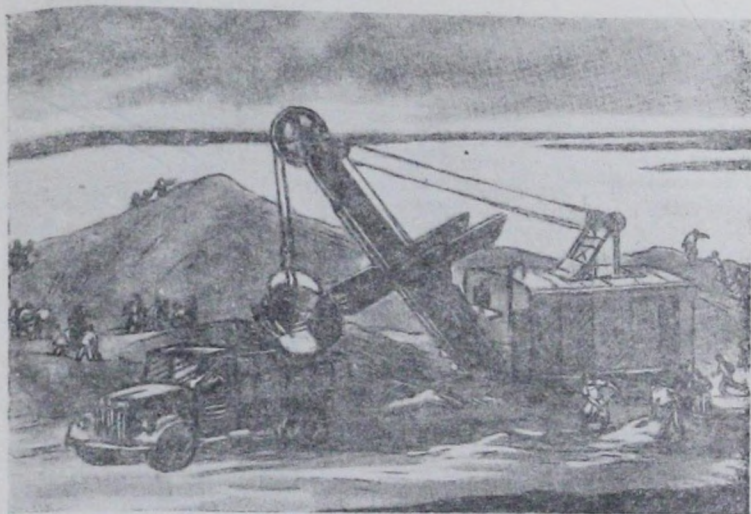
Ч А Й Ы К

Бистиг ороондо жаантайын бир аай акпай да турган суулар бар. Ондый суу кезикте он жарадына чыгара агат, база бир канча ой өткөн кийининде, мында агарга күүнине тийе берген неме чилеп, сол жанына көчөлө, сол жарадыла агат. Жарат бийик болгондо, суу оны жыра жип салат. Бийик жарат сууга жемирилип түжет, ондо тура турган болзо, тура да суу жаар антарылат.

Шак ондый суула эки баржа¹ тартып алган буксирный пароход барып жаткан. Бир баржазын артызып койорго, пароход пристаньга² токтой түшти, бу ла ойдө начальник једип келеле, айтты:

¹ Баржа — кош тартатан кереп.

² Пристань — керептер туратан јер.

— Капитан, слер мында токтобой, көндүрө барыгар. Чеберленигер, суунун тайыс жерине учурадыгар: суу оң жаны жаар жайылала, өскө жерле агып жат. Эмди ол оң жаныла агып, жараттарды жыра жип, жараттан ажып жат.

— Ох, менин айыл-журтым оң жаратта, сыраңайла суунун жанында. Оңдо эмегеним ле уулым арткан. Олор оңоң качып барып болбогондор болбозын! — деп, капитан айтты.

Машинаны канча ла бар күчине божотсын деп, капитан жакарды. Ол бойынын айыл-журтына жедерге мендеп турган. Уур баржалар түргөн барарга чаптык эдип турганына ол ачынып турды.

Пароход пристаньнан эмеш ле ырай берерде, оны жаратка ойто бурылзын деп сигнал бердилер. Капитан баржаны якорьго тургузала, пароходты жарат жаар ууландырды.

Жаратта мун кирези улус күректү, тачкалу жүгүришкилеп—балкаш тажып, суу жараттан ажинбазын деп, буудак эдерге стене туткылап тургандарын ол көрүп ийди. Улус сууны божотпоско жаратты тоормошторло бектеерге төөлөрлө тоормоштор тартып турдылар. Узун темир колду машина ары-бери жүрүп, бойынын сускузыла балкашты сузуп, ол буудак стенеге төгүп турды.

Капитанга улус жүгүришип келеле, сурагылады:

— Баржада нени апарып јадыгар?

— Таш — деп, капитан айтты.

Ончо улус кыйгырыштылар:

— Онызы јакшы! Бери экелигер! Оног башка, суу эмди ле туткан стенини бузала, бистинг эткеи ижибисти үреер. Јарадынаг ажынала, кыралардагы ашты ончозын үреп салар. Ачана болор. Түрген, түрген таштарды экелигер!

Бу өйдө капитан эмегени ле балазы керегинде ундуп та салды. Ол пароходты бар-јок күчиле божодо, баржаны јаратка јууктадып келди.

Улус таштарды тажыгылап, стенини тынгыдып ийдилер. Суу токтойло, оног ары јарат јаар блаашпай барды. Ол тушта капитан сурады:

— Менин айыл-јуртымда не болгонын билер эмедигер бе?

Начальник телеграмма ийерде, удабай ла каруузы келди. Ондо улус база ончозы иштенгендер, капитаннын үйи ле уулы јаткан тураны аргадап алгандар.

— Бот, слер мында бистинг улуска болуштыгар, ондо јаткан нөкөрлөр слердин улусты аргадап аларга болушкан. — деп, начальник айтты.

25/199

ИВ

Редактор *М. Бедушев*
Художественный редактор *И. И. Митрофанов*
Техн. редактор *С. Суразаков*, корректор *С. Сабашкина*.

АН 310:6. Сдано в набор 12/XI-54 г. Подписано к печати 28/XII-54 г.
Объем 1 п. л. Уч. изд. л. 0 57. Заказ №1967,
Тираж 2000 экз. Цена 25 к.

гор. Горно-Алтайск, типография № 1а, крайполиграфиздата.

КНИГА ДОЛЖНА БЫТЬ
ВОЗВРАЩЕНА НЕ ПОЗЖЕ
УКАЗАННОГО ЗДЕСЬ СРОКА

Копия, предыд. выдач _____

Баазы 25 акча
Цена 25 коп.

Б. ЖИТКОВ
Помощь идет

—
На алтайском языке